

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.002.10.2022

Pani
Beata Daszyńska-Muzyczka
Prezes Zarządu
Banku Gospodarstwa Krajowego
Al. Jerozolimskie 7,
00-955 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/012 – Wybrane wydatki spółek z udziałem Skarbu Państwa i fundacji tworzonych przez te spółki oraz gospodarka finansowa i realizacja celów statutowych fundacji tworzonych przez te spółki

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Bank Gospodarstwa Krajowego¹, Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa

Kierownik jednostki kontrolowanej

Beata Daszyńska-Muzyczka, Prezes Zarządu BGK od dnia 1 grudnia 2016 r.

Zakres przedmiotowy kontroli

1. Ustanawianie i przestrzeganie zasad prowadzenia przez spółkę oraz grupę kapitałową działalności sponsoringowej, mecenatu, udzielania darowizn oraz zasad dotyczących zamawiania usług medialnych, konsultingowych i prawnych.
2. Mierzenie efektów działalności sponsoringowej oraz zakupionych usług medialnych i konsultingowych, przez spółkę oraz grupę kapitałową.
3. Osiąganie przez spółkę oraz grupę kapitałową rezultatów działalności sponsoringowej oraz wydatkowania środków na zakup usług medialnych, konsultingowych i prawnych.
4. Gospodarność i legalność wydatkowania w spółce oraz w grupie kapitałowej środków na działalność sponsoringową, mecenat, darowizny oraz zakup usług medialnych, konsultingowych i prawnych.
5. Działania związane z ustanawianiem przez spółkę oraz w grupie kapitałowej fundacji oraz realizacja uprawnień i zadań fundatora.

Okres objęty kontrolą

Od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 grudnia 2021 r., z uwzględnieniem dowodów i faktów wykraczających poza ten okres, mających wpływ na kontrolowane obszary

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Kontroler

Piotr Piątkiewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/28/2022 z 25 marca 2022 r.

(akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Bank Gospodarstwa Krajowego ponosił wydatki na działalność sponsoringową oraz na usługi medialne, prawne i konsultingowe gospodarnie oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami⁴ oraz regulacjami wewnętrznymi. W Banku zostały wdrożone procedury (standardy) dokonywania oceny efektów działalności sponsoringowej oraz rozliczania zakupu ww. usług prawnych, medialnych i konsultingowych, a procedury te, w ocenie NIK, gwarantowały rzetelną ocenę tych efektów.

¹ Dalej także Bank lub BGK.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ W szczególności ustawą z dnia 11 września 2019 r. *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129 ze zm.) – dalej *ustawa Pzp*.

W okresie objętym kontrolą Bank był fundatorem czterech fundacji⁵, którym w latach 2017-2021 przekazał łącznie 136,4 mln zł.

Bank nie dokonał analiz efektywności powołania nowych fundacji⁶, a także nie podejmował działań zmierzających do wprowadzenia mierników efektywności wydatkowanych środków przez powołane fundacje, w szczególności oceny oczekiwanych efektów społecznych, w związku z przekazaniem finansowaniem. Bank nie przedstawił również żadnych dokumentów potwierdzających konieczność powołania aż trzech nowych fundacji, co w ocenie NIK było niezasadne z uwagi na konieczność gospodarnego zarządzania kosztami ogólnego zarządu. Realizowane przez nowo powołane fundacje zadania mogłyby być, w ocenie NIK, obsługiwane przez już istniejącą Fundację BGK im. J.K. Steczkowskiego, posiadającą zbudowane wcześniej zaplecze techniczne i organizacyjne. Fundacja BGK im. J.K. Steczkowskiego otrzymała w latach 2017-2021 56,2 mln zł, a trzy nowo powołane fundacje w latach 2019-2021 otrzymały 79,2 mln zł.

Prowadzony przez Bank nadzór nad tymi fundacjami w okresie objętym kontrolą, w ocenie NIK był niewystarczający. NIK zwraca uwagę, iż o ile wydatkowanie środków na działalność sponsoringową Banku, na którą w okresie objętym kontrolą wydatkowano 19,2 mln zł, podlega szczegółowym regulacjom w zakresie zawierania i rozliczania efektów umów sponsoringowych, to wydatkowanie środków na darowizny dla fundacji, na które przeznaczono kwotę prawie siedmiokrotnie większą, pozostaje praktycznie poza kontrolą Banku. Nadzór ten opierał się głównie na monitoringu realizowanych przez fundacje działań przedstawianych przez te fundacje w rocznych sprawozdaniach z działalności i sprawozdaniach finansowych. Przedstawiciele Banku zasiadający w organach tych fundacji przekazywali również cykliczne informacje o realizowanych przez te fundacje przedsięwzięciach, jednak w ocenie NIK proces ten nie był należycie udokumentowany. Bank nie udowodnił również, iż jakiegokolwiek działania analityczne były podejmowane w Banku w odniesieniu do przedkładanych rocznych sprawozdań, w tym zwłaszcza w kontekście prezentowanych tam danych finansowych, które powinny być podstawą do podejmowania decyzji o kolejnych darowiznach. Bank nie miał też bieżącej wiedzy na temat kosztów realizacji poszczególnych projektów/programów⁷ w odniesieniu do planu, harmonogramu jego realizacji, ewentualnych odchyień od planu i ich przyczyn. W Banku nie wyodrębniono jednej komórki dedykowanej do obsługi zadań w zakresie nadzoru nad fundacjami, nie wprowadzono też jednolitego dla wszystkich fundacji raportowania realizowanych projektów/programów, co w ocenie NIK, utrudniało istotnie prowadzenie nadzoru nad fundacjami, w tym nadzoru nad gospodarowaniem ich finansami. W ocenie NIK brak tych działań doprowadził do sytuacji, że Fundacje te na koniec 2021 r. dysponowały nadwyżką wolnych środków finansowych w wysokości 46 507,1 tys. zł. Ponadto NIK zwraca uwagę, iż np. w 2021 r. w Fundacji Empiria i Wiedza koszty ogólnego zarządu stanowiły aż 76,7% kosztów działalności statutowej, a w przypadku Fundacji Most the Most współczynnik ten wyniósł 76,3%, gdy w Fundacji BGK, koszty te stanowiły w okresie objętym kontrolą średnio 5,2%.

Bank nie posiadał również informacji na temat przyczyn zmiany zakresu działań, które Fundacja State of Poland miała realizować na podstawie zawartej umowy darowizny w kwocie 47 135 tys. zł. Przykładowo w projekcie *Promocja polskiej żywności i jej producentów*, poniesione wydatki na jego realizację stanowiły tylko 229,7 tys. zł czyli 2,8% założonego kosztorysu opiewającego na kwotę 8 303 tys. zł. Natomiast w projekcie *Promocja Polski jako lidera w tradycyjnym i innowacyjnym przetwórstwie*

⁵ Fundacje: BGK im. Steczkowskiego, State of Poland, Most the Most, Empiria i Wiedza.

⁶ Fundacje: State of Poland, Most the Most, Empiria i Wiedza.

⁷ Za wyjątkiem Fundacji BGK im. Steczkowskiego.

jabłek, poniesione wydatki przekroczyły planowany kosztorys o 4 432,2 tys. zł tj. o 216,2%. Koszty pozostałej prowadzonej działalności statutowej zostały przekroczone w tej Fundacji do końca 2021 r. o 6 391,6 tys. zł, tj. o 110%

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. **Ustanawianie i przestrzeganie zasad działalności sponsoringowej, sprawowanie mecenatu, ponoszenia wydatków na usługi medialne, prawne i konsultingowe oraz gospodarność wydatkowania środków w tych obszarach**

Opis stanu faktycznego

W obowiązującej w Banku Strategii BGK na lata 2021-2025⁹ jako jeden z trzech zewnętrznych filarów strategicznych zdefiniowano zaangażowanie społeczne, które było związane z budową kapitału społecznego i stanowiło podstawę do działań podmiotu w obszarze CSR¹⁰. Do pozostałych filarów zewnętrznych należał: zrównoważony rozwój oraz współpraca i biznes międzynarodowy.

Według¹¹ Dyrektora Departamentu Zarządu i Nadzoru Właścicielskiego Bank definiuje kapitał społeczny jako warunek współpracy opartej na zaufaniu i punkt wyjścia dla rozwoju nowoczesnej gospodarki. Kształtowanie i rozwijanie nowoczesnej polskiej państwowości ma być realizowane poprzez działania w czterech kluczowych obszarach: edukacji, kulturze, sporcie i ekologii.

Zgodnie z postanowieniami przyjętej w Banku *Polityki budowania kapitału społecznego*¹², model działania opiera się o partycypację, inicjowanie i aktywizowanie społeczeństwa oraz interesariuszy i partnerów Banku w zakresie: tworzenia i ochrony dziedzictwa kultury narodowej, rozwoju silnego i zdrowego państwa poprzez wzmacnianie działań z zakresu kultury fizycznej, rozbudowy konkurencyjnego kapitału intelektualnego, świadomych i odpowiedzialnych zachowań tworzących zdrowe i bezpieczne środowisko naturalne jako miejsce funkcjonowania społeczeństwa. W każdym z ww. obszarów określono i zaproponowano listę proponowanych działań.

W okresie objętym kontrolą w Banku obowiązywała Strategia komunikacji zewnętrznej¹³, która określała cele związane z budowaniem wizerunku banku w grupach kluczowych interesariuszy i w kierunkach nakreślonych przez strategię biznesową. Głównym celem strategii komunikacji jest wzrost rozpoznawalności BGK, jako polskiego banku rozwoju, wspierającego rozwój społeczno-gospodarczy Polski. Cel ten jest realizowany poprzez informowanie i edukowanie otoczenia o działaniach Banku. Z perspektywy Strategii komunikacji najważniejsi interesariusze banku to: właściciele i decydenci (m.in. rząd, urzędy marszałkowskie), partnerzy (m.in. organizacje przedsiębiorców, banki, fundusze poręczenia i pożyczkowe), klienci i potencjalni klienci banku (Mali i Średni Przedsiębiorcy, Jednostki Samorządu Terytorialnego i spółki komunalne, podmioty z sektora finansów publicznych), społeczności lokalne (beneficjenci programów BGK, beneficjenci działalności fundacji BGK). W Strategii Komunikacji określono także mierniki skuteczności osiągania celów komunikacyjnych takie m.in. jak: wzrost liczby materiałów w mediach, w których m.in.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Poprzednio Strategia BGK na lata 2017-2020, dalej: Strategia.

¹⁰ Corporate Social Responsibility czyli Społeczna Odpowiedzialność Biznesu.

¹¹ Pismo z dnia 16 maja 2022 r., znak: DZNW.034.3.1.2022.

¹² Uchwała nr 216/2021/DSB zarządu BGK z dnia 30 czerwca 2021 r.

¹³ Strategia komunikacji zewnętrznej BGK na lata 2017-2019 i Strategia komunikacji zewnętrznej na lata 2021-2025 – dalej Strategia komunikacji.

30% treści dotyczyć będzie BGK i jego działalności, wzrost liczby cytowanych merytorycznych wypowiedzi członków zarządu BGK (łącznie) oraz ekspertów BGK, czy liczba postów publikowanych na profilach banku w mediach społecznościowych.

(akta kontroli str. 11-55, 374-377, 1198-1244, 1313-1323)

W BGK obowiązują *Zasady sponsorowania przedsięwzięć przez Bank Gospodarstwa Krajowego*¹⁴, które szczegółowo regulują planowane cele działań sponsoringowych oraz określają, jakie przedsięwzięcia mogą i jakie nie mogą być sponsorowane przez BGK. Zgodnie z tymi zasadami, Bank definiuje sponsoring jako finansowanie lub współfinansowanie przedsięwzięcia organizowanego przez podmiot trzeci w zamian za określone, wzajemne i ekwiwalentne świadczenia ze strony sponsorowanego, a w szczególności w zamian za: eksponowanie logo BGK, dystrybucję informacji o BGK albo jego produktach oraz umożliwienie BGK prowadzenia określonych działań promocyjnych w trakcie organizowanego przez podmiot trzeci przedsięwzięcia. Warunkiem prowadzenia przez Bank działalności sponsoringowej w danym roku jest uzyskanie przez Bank dodatniego wyniku finansowego za poprzedni rok obrotowy¹⁵. Bank może się angażować w przedsięwzięcia, które spełniają co najmniej dwa warunki tj.: są spójne z misją i strategią BGK oraz pozwalają na budowanie i umacnianie dobrych relacji Banku z jego interesariuszami. Warunkiem ubiegania się o sponsorowanie przedsięwzięcia przez Bank jest przygotowanie przez organizatora przedsięwzięcia *Wniosku o sponsorowanie przedsięwzięcia przez BGK*, zgodnego ze wzorem stanowiącym załącznik nr 1 do *Zasad Sponsorowania*.

W latach 2017-2021 Bank zawarł łącznie 187 umów¹⁶ sponsoringu o łącznej wartości 19 216 tys. zł, w tym w 2017 r. 22 umowy o wartości 486,4 tys. zł, w 2018 r. 37 umów o wartości 4 110 tys. zł, w 2019 r. 48 umów o wartości 3 400 tys. zł, w 2020 r. 34 umowy o wartości 5 472 tys. zł i w 2021 r. 46 umów o wartości 5 745 tys. zł.

(akta kontroli str. 73-75, 446, 1324-1363)

Szczegółowym badaniem objęto pięć umów sponsoringowych zawartych w latach 2017-2021 wybranych losowo¹⁷ o łącznej wartości 1 739,3 tys. zł tj. 9% wartości wszystkich zawartych umów w badanym okresie. Sponsoring dotyczył:

- 1) umowy z gminą w związku z uroczystościami związanymi z odzyskaniem praw miejskich przez miejscowość (kwota sponsoringu – 5 tys. zł),
- 2) umowy z klubem sportowym w związku z realizacją wniosku *Projekt na medal*, (kwota sponsoringu w latach 2018-2021 – 1 476 tys. zł),
- 3) umowy z wydawnictwem w związku z realizacją tłumaczenia na język angielski książki *Lista Wächtera* (kwota sponsoringu – 24,6 tys. zł),
- 4) umowy z fundacją w związku z organizacją biegu pamięci Żołnierzy Wyklętych *Tropem Wilczym* (kwota sponsoringu – 147,6 tys. zł),
- 5) umowy ze spółką w związku z organizacją drużynowych mistrzostw Europy w lekkiej atletyce (kwota sponsoringu – 86,1 tys. zł).

Wartość trzech badanych umów nie przekraczała 100 tys. zł, w związku z powyższym akceptacja dla ich zawarcia dokonana została przez dyrektora właściwej komórki organizacyjnej Banku¹⁸. W przypadku dwóch umów, które przekraczały limit

¹⁴ Uchwała nr 284/2020/DM zarządu BGK z dnia 12 listopada 2020 r. w sprawie wprowadzenia *Zasad sponsorowania przedsięwzięć przez Bank Gospodarstwa Krajowego*. Uprzednio zasady te były określone uchwałami zarządu BGK: nr 425/2013/DK/ORG z dnia 19 grudnia 2013 r. i nr 224/2019/DK z dnia 19 sierpnia 2019 r. -dalej *Zasady sponsorowania*.

¹⁵ W latach 2017-2021 BGK uzyskiwał dodatni wynik finansowy. I tak: w 2017 r. – 584 439 mln zł zysku netto, a w latach 2018-2021 odpowiednio: 514 080 mln zł, 390 207 mln zł, 366 570 mln zł., 874,6 tys. zł.

¹⁶ Część umów ma charakter umowy ramowej z określonym górnym limitem wydatków.

¹⁷ Dla każdego roku w okresie 2017-2021 wylosowano jedną umowę.

¹⁸ Dyrektor Departamentu Marketingu.

100 tys. zł akceptacja dla ich zawarcia dokonana została dodatkowo przez Komitet Autoryzacji i Wydatków, na którym akceptowane są koszty powyżej 100 tys. zł przed uruchomieniem procesu zakupowego lub zawarciem umowy. W przypadku jednej umowy¹⁹ zamówienie zostało udzielone w trybie przetargu publicznego w rozumieniu przepisów ustawy Pzp, a akceptację na jej zawarcie udzielił zarząd BGK²⁰.

Wszystkie zbadane umowy oraz ich realizacja (*mierzenie oraz osiągnięcie efektów działalności sponsoringowej w części III.2 Wystąpienia*) odpowiadały postanowieniom wynikającym z przytoczonych wyżej wewnętrznych zasad tj. poprzedzone były m.in. stosownym wnioskiem organizatora przedsięwzięcia, ujęte były w planie finansowo-rzeczowym na dany rok w ramach budżetu marketingowego zaakceptowanego przez zarząd Banku, zawarte zostały stosowne umowy, w których określono szczegółowo świadczenia promocyjne ze strony sponsorowanego na rzecz Banku.

(akta kontroli str. 55-61, 63-68, 182-257)

Regulacje dotyczące kwestii zakupu usług medialnych, prawnych oraz konsultingowych regulują *Zasady realizacji zakupów w BGK*²¹ oraz *Regulamin dokonywania zakupów i udzielania zamówień w BGK*²². Określały one szczegółowo realizację procesu zakupowego, którego wartość szacunkowa nie przekracza kwoty 10 000 zł netto, którego wartość szacunkowa mieści się w przedziale między 10 000 zł netto, a progami unijnymi oraz zasady i tryb postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych w BGK, których wartość jest równa lub przekracza próg unijny²³.

(akta kontroli str. 1364-1510)

W latach 2017-2021 Bank zawarł ogółem 200 umów prawnych²⁴ o łącznej wartości 20 424,4 tys. zł²⁵, w tym w 2017 r. zawarł 58 umów o wartości 4 551,8 tys. zł, w 2018 r. 35 umów o wartości 4 658,9 tys. zł, w 2019 r. 38 umów o wartości 2 479,9 tys. zł, w 2020 r. 32 umowy o wartości 2 191,3 tys. zł i w 2021 r. 37 umów o wartości 6 542,5 tys. zł. Wartość wykonania zawartych przez Bank umów prawnych na koniec 2021 r. wyniosła 8 904,6 tys. zł tj. 43,6%.

Szczegółowym badaniem objęto zakup trzech wartościowo największych usług prawnych zawartych w latach 2017-2021²⁶ o łącznej wartości 1 894 tys. zł tj. 15,5% wartości wszystkich zawartych umów w badanym okresie. Usługi te dotyczyły:

- 1) usług doradczych i szkoleniowych z zakresu praktycznego stosowania przepisów Pzp w ramach działalności BGK, w tym w obszarze Pionu Funduszy UE w okresie do 31 grudnia 2024 r. (wartość umowy 615 tys. zł, kwota wypłacona dotychczas wykonawcy – 89,3 tys. zł),

¹⁹ 117/DK/2018.

²⁰ Zgodnie z zasadami sponsorowania przedsięwzięć przez BGK dla umów o wartości powyżej 500 tys. zł.

²¹ W okresie objętym kontrolą obowiązywały następujące zarządzenia Prezesa zarządu BGK w tej sprawie tj.: nr 51/2017/DZZK/ORG z dnia 2 sierpnia 2017 r., nr 70/2017/DZZK/ORG, nr 82/2017/DZZK/ORG z dnia 13 grudnia 2017 r., nr 131/2018/DZZK/ORG z dnia 26 września 2018 r., nr 69/2019/DZZK z dnia 26 września 2019 r., nr 97/2019/DZZK z dnia 20 grudnia 2019 r. i zarządzenie nr 79/DZZK/2020 z dnia 20 grudnia 2020 r. – dalej *Zasady realizacji zakupów w BGK*.

²² W okresie objętym kontrolą obowiązywały następujące zarządzenia Prezesa zarządu BGK w tej kwestii tj. nr 50/2017/DZZK/ORG z dnia 2 sierpnia 2017 r., 130/2018/DZZK/ORG z dnia 26 września 2018 r. i 52/2019/DZZK z dnia 12 lipca 2019 r. – dalej *Regulamin dokonywania zakupów*.

²³ Podstawowy obowiązujący próg unijny dla dostaw i usług w latach 2018 i 2019 wynosił 144 000 euro, a w latach 2020 i 2021 - 139 000 euro.

²⁴ Część umów ma charakter umowy ramowej z określonym górnym limitem wydatków.

²⁵ W kwocie tej nie zawiera się wartość umów zawartych w innych walutach. W latach 2017 – 2021 Bank zawarł umowy na łączną kwotę 1469,7 tys. EUR (wykonanie na koniec 2021 r. wyniosło 140,7 tys. EUR). Ponadto wartość zawartych w 2017 r. i wykonanych w latach 2017-2021 umów w GBP i USD wyniosła odpowiednio: 13,1 tys. GBP i 1,3 tys. USD.

²⁶ Dla każdego roku w okresie 2017-2021 wylosowano jedną umowę.

- 2) zakupu usług prawnych w zakresie utworzenia i obsługi funduszu infrastrukturalnego utworzonego pod prawem Wielkiego Księstwa Luksemburga (Fundusz Trójmorza); wartość umowy 750 tys. EUR, brak wypłat dla wykonawcy,
- 3) zakupu usług prawnych w ramach projektu uruchomienia zagranicznych przedstawicielstw banku (wartość umowy – 528,9 tys. zł, wypłacono 45 tys. zł).

W przypadku zakupu dwóch usług prawnych²⁷ zostało przeprowadzone postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego w trybie art. 138o *ustawy Pzp*, które wyłoniły wykonawcę, a w przypadku jednej usługi²⁸, na zasadzie uprawnionego odstępstwa od obowiązujących zasad zakupowych, pozyskano ofertę kancelarii prawnej i na jej podstawie dokonano wyboru wykonawcy.

(akta kontroli str. 390-444, 446-449,)

W Banku funkcjonuje Departament Prawny, który zatrudnia 42 pracowników, z których 38 wpisanych jest na listę radców prawnych.

W Banku, poza przytoczonymi wyżej zasadami określonymi w *Zasadach i Regulaminie dokonywania zakupów*, obowiązuje Zarządzenie²⁹ w sprawie wprowadzenia instrukcji służbowej *Zasady zapewnienia bezpieczeństwa prawnego w Banku Gospodarstwa Krajowego*. W instrukcji tej określono szczegółowo zasady świadczenia pomocy prawnej przez prawników zewnętrznych oraz nadzór nad świadczeniem pomocy prawnej. Zgodnie z § 8 Instrukcji, udzielenie zlecenia pomocy prawnej prawnikowi zewnętrznemu może nastąpić, o ile jest to niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa prawnego Banku, w tym gdy:

- w sprawie zastosowanie mają przepisy prawa innego niż polskie (...),
- w sprawie występuje zagadnienie, które ze względu na swoje znaczenie, istotne ryzyko prawne lub reputacyjne, wymaga uzyskania zewnętrznej pomocy prawnej,
- prowadzenie sprawy wymaga specjalistycznej wiedzy lub innych zasobów, którymi nie dysponuje Departament Prawny BGK,
- występują inne okoliczności, które ze względu na interes Banku, wymagają uzyskania wsparcia prawnika zewnętrznego.

Dyrektor Departamentu Zarządu i Nadzoru Właścicielskiego wyjaśnił³⁰, że zdarzają się w praktyce sytuacje, gdy pomimo posiadania umowy na stałą obsługę prawną, konkretne zlecenie jest przedmiotem odrębnej umowy z inną kancelarią. Może to mieć miejsce w szczególności, gdy inna kancelaria niż ta, z którą Bank zawarł umowę ramową posiada specjalistyczną wiedzę w przedmiocie tego zlecenia i wybór jest podyktowany względami merytorycznymi oraz gdy kancelaria, z którą Bank ma zawartą umowę ramową odmówi przyjęcia konkretnego zlecenia z uwagi na krótki termin jego realizacji lub konflikt interesów.

Wszystkie zbadane umowy na usługi prawne odpowiadały postanowieniom wynikającym z przytoczonych wyżej wewnętrznych zasad tj. postępowania przeprowadzone zostały w trybie konkurencyjnym (z jednym uzasadnionym wyjątkiem), związane były z przedmiotem działalności operacyjnej spółki, występowały przesłanki, o których mowa w Instrukcji zapewnienia bezpieczeństwa

²⁷ Postępowania: DZZK/111/DIN/2018 i DZZK/18/DWZ/2019.

²⁸ Po wejściu w życie z dniem 1 stycznia 2021 r. ustawy nowe prawo zamówień publicznych Bank zidentyfikował konieczność zewnętrznych konsultacji prawnych dotyczących stosowania nowych przepisów w obszarze usług finansowych związanych z dystrybucją środków unijnych.

²⁹ Zarządzenie nr 77/2020/DP Prezesa Zarządu BGK z dnia 17 grudnia 2020 r. – dalej Instrukcja zapewnienia bezpieczeństwa prawnego. Uprzednio obowiązywało zarządzenie nr 36/2019/DP z dnia 26 kwietnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji służbowej „Organizacja obsługi prawnej BGK” oraz zarządzenie nr 96/2019/DP z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji służbowej „Zasady i tryb udzielania zleceń zewnętrznym kancelariom prawnym”.

³⁰ Pismo z dnia 16 maja 2022 r., znak: DZNW.034.3.1.2022.

prawnego oraz zabezpieczały interes zamawiającego w przypadku nienależytego wykonania przedmiotu zamówienia.

(akta kontroli str. 13-22, 62, 1520-1536)

W latach 2017-2021 Bank zawarł łącznie siedem umów o usługi medialne (w tym reklamowe)³¹ o łącznej wartości 68 822 tys. zł brutto, w tym w 2017 r. zawarł jedną umowę o wartości 2 023,3 tys. zł, w 2018 r. jedną umowę o wartości 15 000 tys. zł, w 2019 r. jedną umowę o wartości 14 623 tys. zł, w 2020 r. dwie umowy o wartości 11 055,3 tys. zł i w 2021 r. dwie umowy o wartości 26 120,3 tys. zł. Wartość wykonania zawartych przez Bank umów medialnych na koniec 2021 r. wyniosła 67 980,1 tys. zł tj. 98,8%.

Szczegółowym badaniem objęto trzy wartościowo największe umowy na usługi medialne zawarte w latach 2017-2021 o łącznej wartości 55 346,7 tys. zł tj. 85,4% wartości wszystkich zawartych umów w badanym okresie. Wszystkie umowy dotyczyły współpracy w zakresie pośredniczenia w zakupie powierzchni reklamowej i czasu antenowego dla BGK. I tak:

- 1) umowa nr 20-DK-2018 (wartość umowy 15 000 tys. zł, wykorzystanie na koniec 2021 r. wyniosło 14 774,1 tys. zł),
- 2) umowa nr 145-DKM-2019 (wartość umowy 14 623 tys. zł, środki wykorzystano w całości),
- 3) umowa nr 122-DM-2020 (wartość umowy 25 723,7 tys. zł, wykorzystanie na koniec 2021 r. wyniosło 25 407,7 tys. zł).

Wszyscy oferenci, objęci badaniem, wybrani zostali przez Bank w postępowaniach przetargowych prowadzonych w reżimie przepisów *ustawy Pzp*. W ramach postępowania każdy z podmiotów biorących w nim udział był zobligowany do przekazania formularza cenowego, w którym należało określić nie tylko proponowaną wartość wynagrodzenia, ale również gwarantowane ceny i upusty na zakup wszystkich rodzajów mediów (telewizja, radio, prasa, internet, outdoor) u wszystkich znaczących i wykorzystywanych w kampaniach Banku dostawców.

Domy mediowe, które zostały wyłonione w wyżej wymienionych postępowaniach przetargowych do świadczenia usług planowania i zakupu mediów dla BGK każdorazowo zobligowane były do przygotowania propozycji media planu dla danej kampanii na bazie informacji przesłanych przez Departament Marketingu BGK.

(akta kontroli str. 87-94, 445, 446, 459-524)

BGK w latach 2017-2021 poniósł wydatki na zakup usług w mediach w łącznej kwocie 37 564,3 tys. zł, w tym na:

- prasę -10 016,1 tys. zł,
- stacje TV – 6 953,6 tys. zł,
- stacje radiowe – 9 557,3 tys. zł
- Internet – 11 037,3 tys. zł.

Największe pięć kampanii reklamowych dotyczyło: kampanii związanej z 95-leciem BGK (koszt netto 581,2 tys. zł w 2019 r.) oraz czterech kampanii promujących rządowy fundusz Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych (łączny koszt netto wyniósł w 2021 roku 2 024 tys. zł).

Wszystkie zbadane umowy na usługi medialne odpowiadały postanowieniom wynikającym z przytoczonych wyżej wewnętrznych zasad tj. przeprowadzone zostały w trybie konkurencyjnym, środki na ich realizację zostały zabezpieczone w rocznych

³¹ Część umów ma charakter umowy ramowej, z określonym górnym limitem wydatków.

budżetach komunikacyjno-marketingowych Banku oraz związane były z przedmiotem działalności operacyjnej spółki.

(akta kontroli str. 63-69, 73, 74)

W latach 2017-2021 Bank zawarł łącznie 321 umów doradczych (konsultingowych)³² o łącznej wartości 45 749,8 tys. zł, w tym w 2017 r. zawarł 64 umowy o wartości 3 776,9 tys. zł, w 2018 r. 69 umów o wartości 9 141,1 tys. zł, w 2019 r. 48 umów o wartości 8 263,6 tys. zł, w 2020 r. 69 umów o wartości 19 042,4 tys. zł i w 2021 r. 71 umów o wartości 5 525,8 tys. zł.

Szczegółowym badaniem objęto trzy wartościowo największe umowy na usługi doradcze (szkoleniowe) zawarte w latach 2017-2021 o łącznej wartości 11 745,6 tys. zł tj. 25,7% wartości wszystkich zawartych umów w badanym okresie. Umowy te dotyczyły:

- 1) wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzenia badań jednostkowych sprawozdań finansowych BGK oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych grupy kapitałowej BGK, który to wybór wynikał z obowiązku określonego w art. 64³³ ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (wartość umowy 3 885,5 tys. zł, kwota wypłacona dotychczas wykonawcy – 970,3 tys. zł);
- 2) świadczenia usług wsparcia obsługi przedstawicielstw zagranicznych BGK w zakresie obsługi kadrowo-płacowej. Bank po własnej analizie możliwości kadrowo-płacowej pracowników zatrudnionych w lokalizacjach zagranicznych stwierdził, że nie posiada kompetencji w tym zakresie, a złożoność przepisów prawa w obszarze zatrudnienia pracowników Banku spowodowała konieczność wyłonienia dostawcy powyższych usług (wartość umowy 5 056,4 tys. zł, wypłacono 410,5 tys. zł);
- 3) świadczenie usług doradztwa i zarządzania oraz technicznego nadzoru inwestorskiego w zakresie procesu projektowania i przebudowy gmachu centrali BGK w Warszawie (wartość umowy – 2 803,6 tys. zł, wypłacono 1 375,2 tys. zł).

Wszystkie zbadane umowy na usługi doradcze odpowiadały postanowieniom wynikającym z przytoczonych wyżej wewnętrznych zasad, wszyscy oferenci, objęci badaniem, wybrani zostali przez Bank w postępowaniach przetargowych prowadzonych w reżimie przepisów *ustawy Pzp*. Postępowania na ww. usługi doradcze związane były z przedmiotem działalności operacyjnej Banku bądź związane były z koniecznymi do przeprowadzenia pracami budowlanymi³⁴.

(akta kontroli str. 446, 450-458)

Bank BGK nie prowadził w okresie objętym kontrolą działań związanych z mecenatem.

W Banku nie przyjęto odrębnego przepisu wewnętrznego regulującego procedurę udzielania darowizn. Każdorazowo decyzja o udzieleniu, darowizny jest przedmiotem uchwały zarządu Banku na podstawie wniosku o udzielenie darowizny kierowanego przez fundację powołaną przez Bank lub inny podmiot.

(akta kontroli str. 9, 73, 87-94)

W latach 2017-2021 Bank na podstawie zawartych umów udzielił 23 darowizny w łącznej kwocie 140 566,1 tys. zł, w tym 10 darowizn na łączną kwotę 136 403,1 tys. zł fundacjom, których BGK był fundatorem oraz 13 darowizn na łączną kwotę

³² Część umów ma charakter umowy ramowej z określonym górnym limitem wydatków.

³³ Badaniu podlegają roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe grup kapitałowych oraz roczne sprawozdania finansowe – kontynuujących działalność banków krajowych.

³⁴ Postępowanie nr: DZZK/132/DLA/2019.

4 163 tys. zł innym podmiotom³⁵, na którą składały się m.in. następujące składniki majątkowe:

- 2 210 tys. zł – wartość nieruchomości przekazanej nieodpłatnie Skarbowi Państwa z przeznaczeniem na szkołę wyższą,
- 1 120,2 tys. zł – środki pieniężne przekazane dla chorwackiego Hrvatska Banka za Obnovu i Razvitak, jako pomoc w związku z trzęsieniem ziemi, jakie miało miejsce w Chorwacji w październiku 2020 r.,
- 665,6 tys. zł – wartość sprzętu komputerowego oraz urządzeń biurowych przekazanych organizacji Habitat for Humanity Poland,
- 66,8 tys. zł – wartość owoców przekazanych placówkom służby zdrowia.

(akta kontroli str. 76-84, 344-373)

Kwestie udzielania darowizn fundacjom, dla których BGK jest fundatorem, zostały szerzej omówione w części III.3 Wystąpienia pokontrolnego.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Bank określił szczegółowe zasady prowadzenia działalności sponsoringowej oraz dotyczące organizacji i procesu zlecenia (zakupu) usług medialnych, prawnych i konsultingowych w przepisach wewnętrznych obowiązujących w BGK. Zbadane w trakcie kontroli wybrane umowy dotyczące prowadzonej działalności sponsoringowej oraz zakupu usług w ww. kategoriach potwierdzają legalność oraz gospodarność wydatkowanych przez Bank środków w tym zakresie.

OBSZAR

2. Mierzenie oraz osiągnięcie efektów działalności sponsoringowej, usług medialnych, konsultingowych i prawnych

Opis stanu
faktycznego

W latach 2017-2021 Bank zawarł łącznie 187 umów sponsoringu o łącznej wartości 19 216 tys. zł. Ze Strategii komunikacji marketingowej na lata 2021-2025 wynika, że pozytywne skojarzenia dotyczące BGK stanowią 33,2%, neutralne 62,8%, a negatywne tylko 4,1%; Bank zajmuje także czwarte miejsce według wartości świadomości wspomaganej (ABA) wśród instytucji wspierających realizację strategii i polityk rządowych³⁶.

W BGK prowadzony jest monitoring realizacji planu działalności sponsoringowej pod kątem efektywności realizowanych przedsięwzięć na podstawie raportu z realizacji przedsięwzięcia przygotowanego przez sponsorowanego zgodnie z obowiązującą w BGK regulacją wewnętrzną *Zasady sponsorowania przedsięwzięć przez BGK*. Każdy wniosek o sponsorowanie wydarzenia przechodzi przez proces weryfikacji, podczas którego sprawdzana jest jego zgodność z ww. zasadami. Ponadto Departament Marketingu ocenia zaproponowane świadczenia lub pakiety świadczeń pod kątem atrakcyjności kosztowej dla BGK.

Raport ten podlega weryfikacji i akceptacji przez pracownika Zespołu Promocji i Sponsoringu w Departamencie Marketingu. Departament ten sporządza także roczne sprawozdania z realizacji działań sponsoringowych w poprzednim roku, które są przedkładane Prezesowi Zarządu BGK.

W sprawozdaniach tych przedstawiane są najciekawsze przedsięwzięcia objęte sponsoringiem Banku, podawana jest liczba odbiorców oraz uczestników tych projektów, zasięg przedsięwzięć sponsoringowych (międzynarodowe, ogólnopolskie, regionalne), grupy odbiorców przedsięwzięć sponsoringowych (m.in. odbiorcy zainteresowani sportem, kulturą i historią Polski, dzieci i młodzież uczestnicząca

³⁵ Bank udzielił darowizn zarówno pieniężnych, jak i rzeczowych.

³⁶ Badanie przeprowadzono w okresie od września do listopada 2020 r.

w projektach edukacyjnych, przedstawiciele środowisk opiniotwórczych, świata biznesu, mediów, przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje publiczne) oraz wartość przedsięwzięć sponsoringowych w podziale na przedsięwzięcia innowacyjne, sport, kulturę/historię, media i gospodarkę, przedsiębiorczość, edukację.

Przykładowo w sprawozdaniu z działalności sponsoringowej BGK za 2021 rok jako najciekawsze projekty wskazano m.in.:

- 1) Projekt na medal – klub sportowy Chochotów obejmujący szkolenie dzieci i młodzieży z terenów wiejskich w sportach zimowych: biegi narciarskie, skoki narciarskie, kombinacja norweska. W projekt, w którym BGK jest sponsorem głównym od 2018 r., Bank zaangażował dotychczas środki w łącznej kwocie 1,8 mln zł,
- 2) IX Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych tropem wilczym okazał się największym przedsięwzięciem biegowo-edukacyjnym w Polsce i za granicą (ok. 290 miast w Polsce), które zgromadziło 66 tys. uczestników. Bank dofinansował bieg kwotą 180 tys. zł, oszacowany ekwiwalent reklamowy to 4 mln zł,
- 3) Wystawy na Zamku Królewskim na Wawelu, które odwiedziło ponad 224 tys. osób, a zasięg promocji w mediach społecznościowych to około 2,8 mln odbiorców. Kwota dofinansowania Banku wyniosła 130 tys. zł, szacowany ekwiwalent reklamowy to blisko 7 mln zł.

We wnioskach ze Sprawozdania, porównując do roku ubiegłego, zawarto m.in. następujące informacje:

- w 2021 r. zwiększono liczbę sponsorowanych projektów (46 vs. 35),
- wzrósł udział projektów w obszarze innowacyjności (9% vs. 6%) oraz przedsięwzięć medialnych, które docierają do masowego odbiorcy i promują patriotyzm gospodarczy (22% vs. 17%),
- projekty najczęściej kierowane były do potencjalnych odbiorców, czyli grup zainteresowanych sportem, edukacją, kulturą i historią Polski (55% vs. 51%), studentów i absolwentów, pracowników sektora finansowego, innowacji/IT (21% vs. 17%),
- w ramach sponsorowanych przedsięwzięć Bank w większym stopniu dociera do głównych grup interesariuszy, jak przedstawiciele sektora samorządowego i instytucji publicznych (10% vs. 6%),
- zmniejszono liczbę projektów o charakterze regionalnym (12% vs. 26%).
(akta kontroli str. 258-343, 1324-1363)

Dyrektor Biura Zarządu i Rady Nadzorczej wyjaśniła³⁷, że oszacowanie uzyskanego ze sponsoringu ekwiwalentu reklamowego, ze względu na unikatowy i niestandardowy charakter każdego z projektów sponsorskich oraz brak ogólnie uznanych indeksów przeliczeniowych w takich projektach odbywa się w oparciu o *Zasady sponsorowania przedsięwzięć przez BGK*. Bank weryfikuje, czy dane przedsięwzięcie spełnia jego wymogi i jest spójne z jego misją, wizją, strategią oraz celami długofalowymi.

Zgodnie z tymi zasadami, Bank może angażować się w sponsorowanie przedsięwzięć, które mają renomę w skali: lokalnej, regionalnej, ogólnopolskiej i ponadnarodowej, które gwarantują Bankowi pakiet świadczeń promocyjnych, zapewniający widoczność marki Banku podczas realizacji projektu, w tym oprócz ekspozycji logo BGK lub informacji o BGK, także inne formy zaangażowania

³⁷ Pismo z dnia 27 maja 2022 r., znak: DZNW.034.3.4.2022.

przedstawicieli Banku w przedsięwzięcie, w szczególności udział przedstawiciela BGK w jury konkursu, możliwość wręczenia nagrody podczas gali.

Podmioty zewnętrzne nie przygotowują dla BGK oszacowania uzyskanego ze sponsoringu ekwiwalentu reklamowego po zakończeniu projektu. Począwszy od 2020 roku adekwatność kosztów świadczeń przed rozpoczęciem projektu ocenia wyspecjalizowany dom mediowy³⁸, który weryfikuje daną ofertę pod kątem cen rynkowych i wartości świadczeń. Dom mediowy przedstawia wynik oceny (czy wysokość proponowanych świadczeń jest adekwatna do potencjalnych korzyści marketingowych). Bez pozytywnej oceny domu mediowego Bank nie angażuje się w sponsoring przedsięwzięcia.

(akta kontroli str. 87-94)

Szczegółowej analizie poddano raporty sześciu przedsięwzięć sponsoringowych, spośród umów o łącznej kwocie wsparcia w wysokości 1 757,4 tys. zł³⁹, które już zostały zakończone.

Raporty te zawierały m.in.: sprawozdanie ze zrealizowanego przedsięwzięcia, liczbę uczestników/odbiorców, patronaty medialne, udział innych sponsorów, wydźwięk medialny przedsięwzięcia (m.in. liczba odsłon w Internecie), dokumentacja realizacji pakietu sponsorskiego BGK, oraz załączniki (kopie/linki do artykułów prasowych, materiałów radiowych i telewizyjnych, tekstów internetowych, dokumentację zdjęciową lub materiał filmowy ze sponsorowanego przedsięwzięcia, dokumentację zdjęciową dotyczącą wszystkich elementów reklamowych zawierających logo BGK.

Przykładowo dla raportu podsumowującego przedsięwzięcie *Drużynowe mistrzostwa Europy w lekkoatletyce Silesia 2021* objęte sponsoringiem przez BGK w raporcie znalazły się szczegółowe informacje⁴⁰ dotyczące m.in.:

- przyznania BGK tytułu partnera narodowego European Athletics Team Championships Silesia 2021,
- umieszczenia logo BGK na ścianie prasowej medialnej podczas wszystkich konferencji prasowych oraz w czasie wywiadów z zawodnikami,
- umieszczenie logo BGK na: wszystkich materiałach drukowanych, na belce sponsorskiej, na stronie internetowej dedykowanej wydarzeniu, w plątnych kampaniach reklamowych na Facebook oraz w sieci Google,
- publikacji postów promujących współpracę z BGK,
- umieszczenia banerów i balonów z logo BGK.

(akta kontroli str. 95-181)

Podstawą do kontroli efektywności zakupu kampanii w mediach jest umowa z domem mediowym, wyłonionym w procesie przetargu nieograniczonego w trybie określonym w *ustawie Pzp*. Bank przedstawia cel danej kampanii do domu mediowego oraz określa jej budżet. W celu prowadzonej kampanii określona jest grupa docelowa, do której Bank zamierza dotrzeć. Po stronie domu mediowego jest przygotowanie takiej kampanii, która pozwoli osiągnąć odpowiedni zasięg oraz częstotliwość, by komunikat określony w kampanii został zapamiętany przez grupę docelową. Dom mediowy przygotowuje plan kampanii z zachowaniem cen ujętych w formularzu cenowym, który jest weryfikowany przez wybranego audytora sprawdzającego je pod kątem formalnym (poprawność naliczonych cen i upustów), jak i pod kątem efektywności. Weryfikacji jakościowej podlegają m.in. dobór mediów i dostawców do danej kampanii, efektywność poszczególnych działań (zasięgi i częstotliwość), dobór grup

³⁸ Wartość umowy 25 723,7 tys. zł, wydatkowano 25 407,7 tys. zł do końca 2021 r.

³⁹ Umowy nr: 150/DK/2017, 117/DK/2018, 162/DK/2018, 3/DKM/2019, 90-DKM-2020, 118-DKM-2021.

⁴⁰ W ramach dokumentacji realizacji pakietu sponsoringowego BGK.

docelowych oraz koszty mediów nie objętych formularzem cenowym lub ofertą wykonawcy. Jeśli w media planie znajdują się pozycje, które można zoptymalizować, audytor wskazuje takie obszary i po konsultacji z bankiem przekazywane one są do domu mediowego, który tworzy ostateczną wersję planu. Po zakończeniu kampanii przedstawiany jest raport z kampanii, który także jest poddany weryfikacji przez audytora.

W przypadku prowadzenia kampanii sprzedażowych efektywność przeprowadzanych działań mierzona jest poprzez bieżący monitoring kontraktacji i wypłat w danym projekcie (osiągnięcie założonych wskaźników). Każdorazowo przed rozpoczęciem przygotowań do kampanii sprzedażowej plany/budżety są aktualizowane i odpowiednio dostosowywane do bieżącej realizacji celu biznesowego np. w przypadku wysokiego/niskiego zainteresowania ofertą. Ponadto, w przypadku zakontraktowania wszystkich środków przeznaczonych np. na pożyczki, czy poręczenia w danym programie, są podstawą do rezygnacji z zaplanowanych działań marketingowych.

(akta kontroli str.: 87-94)

Monitoring⁴¹ usług konsultingowych prowadzony jest w oparciu o plan finansowy na dany rok sporządzany przez Zarząd oraz zatwierdzany przez Radę Nadzorczą Banku. Plan finansowy zawiera cele budżetowe w rozbiciu na wydatki rodzajowe m.in. wydatki konsultingowe i prawne. W trakcie roku poziom kosztów w ramach tzw. linii rodzajowych jest raportowany cyklicznie na posiedzeniach Zarządu. Oprócz tego monitoring wydatkowania odbywa się na Komitecie Autoryzacji Wydatków, na którym akceptowane są koszty powyżej 100 tys. zł przed uruchomieniem procesu zakupowego lub zawarciem umowy. W zakresie zakupu usług audytowych, zgodnie z *ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym*⁴², Komitet ds. Audytu Rady Nadzorczej BGK kontroluje i monitoruje niezależność firmy audytorskiej i biegłego rewidenta, w szczególności w przypadku świadczenia usług niebędących badaniem.

W kwestii oceny efektów działalności kancelarii zewnętrznych Dyrektor Biura Zarządu i Rady Nadzorczej wyjaśniła⁴³, że w toku wykonywania takich usług dyrektor Departamentu Prawnego, menedżerowie oraz wskazani przez nich pracownicy nadzorują na bieżąco świadczenie pomocy prawnej poprzez:

- kontrolę terminowości świadczenia pomocy prawnej,
- kontrolę jakości tej pomocy poprzez analizę porad kancelarii pod kątem ich poprawności merytorycznej, jednoznaczności i jasności sformułowanych wniosków,
- analizę faktur i dołączonych do nich opisów godzinowych wykazujących czasowe zaangażowanie kancelarii w realizację konkretnych działań, pod kątem adekwatności kosztów do dostarczonych świadczeń,
- monitoring prawidłowości i terminowości prowadzenia spraw sądowych,
- weryfikację przestrzegania tajemnic prawnie chronionych.

W odniesieniu do mierników zawartych w Strategii komunikacji zewnętrznej na lata 2017-2021 kształtowały się one następująco:

- w 2018 r. w każdym półroczu liczba materiałów pozytywnych i neutralnych (w prasie, internecie i rtv) w TOP10, w których minimum 30 procent treści dotyczy BGK i jego działalności powinna wynieść min. 335. W pierwszym półroczu liczba

⁴¹ Wyjaśnienia z dnia 16 maja 2022 r., pismo znak: DZNW.034.3.1.2022.

⁴² Dz.U. z 2022 r., poz. 1302. Akt wygasł 21 czerwca 2022 r.

⁴³ Wyjaśnienia z dnia 10 czerwca 2022 r., pismo znak: DZNW.034.3.6.2022.

publikacji wyniosła 379, a więc cel został przekroczony o 13%. W drugim półroczu liczba publikacji wyniosła 615, cel został przekroczony o 84%.

- W 2018 r. liczba cytowani przedstawicieli BGK we wszystkich mediach powinna wynieść minimum 2152. Liczba cytowani w tym okresie wyniosła 2219, cel został przekroczony o 3%.

(akta kontroli str. 13-22, 525-537, 1198-1244)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Banku opracowane i wdrożone zostały procedury dokonywania oceny efektów działalności sponsoringowej, zakupu usług medialnych, konsultingowych oraz zakupu usług prawnych. Bank dokonywał oceny tych efektów zgodnie z ustalonymi zasadami oraz przyjętymi planami. W szczególności, NIK ocenia pozytywnie wykorzystywanie przez Bank usług zewnętrznego audytora, który sprawdza pod kątem formalnym, jak i pod kątem efektywności zlecane domom mediowym kampanie medialne.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Nadzór nad fundacjami

Na dzień 1 stycznia 2017 r. BGK był fundatorem jednej fundacji tj. Fundacji BGK im. Jana Kantego Steczkowskiego⁴⁴ – fundacja powołana w kwietniu 2005 r. Zarówno Prezes Zarządu Fundacji, jak i dwóch z trzech członków Rady Fundacji są pracownikami BGK. Członkowie zarządu, jak i Rady Fundacji nie pobierają wynagrodzenia z tytułu zasiadania w organach Fundacji.

W latach 2017-2021 Bank był fundatorem kolejnych trzech fundacji tj.:

- 1) Fundacji State of Poland⁴⁵ (uprzednio Promocji Rozwoju) – fundacja powołana w grudniu 2018 r. Prezes Zarządu Fundacji jest pracownikiem Banku (obecnie na urlopie bezpłatnym na czas pełnienia funkcji prezesa zarządu PL.2012+ sp. z o.o.), a dwóch członków Rady Fundacji jest przedstawicielami Banku),
- 2) Fundacja Most the Most, fundacja powołana w październiku 2020 r. Obecny Prezes Zarządu Fundacji, jak i trzech członków Rady Fundacji są przedstawicielami Banku,
- 3) Fundacja Empiria i Wiedza, fundacja powołana w marcu 2021 r. Zarówno Prezes Zarządu, jak i trzech z czterech członków Rady Fundacji są przedstawicielami Banku.

Z informacji⁴⁶ udzielonej przez Bank wynika, że członkowie rad ww. trzech Fundacji nie pobierają wynagrodzenia, natomiast wynagrodzenia prezesów zarządu tych fundacji mieszczą się w przedziale 10-23 tys. zł.

(akta kontroli str. 70-72, 384)

Dyrektor Biura Zarządu i Rady Nadzorczej wyjaśniła⁴⁷, że sprawując nadzór nad działalnością fundacji im. Steczkowskiego Bank zidentyfikował konieczność rozszerzenia zakresu inicjatyw podejmowanych w obszarze wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego. Mając na celu dotarcie do kolejnych grup docelowych, wzrost skali wpływu, Bank podjął decyzję o powołaniu kolejnych fundacji i zwiększeniu priorytetu spraw społecznych w swojej nowej Strategii na lata 2021-2025. I tak:

- 1) Fundacja State of Poland realizuje strategiczne cele, w tym m.in.: wspieranie innowacyjności, promocji Polski i przedsiębiorczości Polaków na świecie i budowanie zaplecza wspomagającego polskie jednostki rozwojowe, używając

⁴⁴ Dalej: Fundacja BGK.

⁴⁵ Fundacja State of Poland została zarejestrowana w KRS w dniu 3 kwietnia 2019 r.

⁴⁶ Pismo BGG z dnia 11 lipca 2022 r., znak: DZNV.034.3.10.2022.

⁴⁷ Wyjaśnienia z dnia 24 czerwca 2022 r., pismo znak: DZNV.034.3.9.2022.

nowoczesnych metod komunikacji wizerunkowych, a także odpowiada na potrzebę aktywności w środowisku międzynarodowym.

- 2) Utworzenie fundacji Most the Most było podyktowane potrzebą wspierania kultury, twórców oraz międzypokoleniowej współpracy, w ramach budowania kapitału społecznego. Inicjatywy tej fundacji są szczególnie ukierunkowane na budowę zaangażowania i aktywizację lokalnej społeczności wokół działań na rzecz ochrony dziedzictwa i kultywowania polskiej tradycji.
- 3) Fundacja Empiria i Wiedza powołana została w celu realizowania działań w obszarze edukacji i prowadzi programy edukacyjne dla osób z różnych grup wiekowych nakierowanych na odmienny profil rozwoju, którego celem jest zapewnienie swobodnego dostępu do informacji i edukacji oraz promowanie działań na rzecz edukacji młodego pokolenia.

W latach 2017-2021 Bank udzielił czterem ww. fundacjom darowizn w łącznej kwocie 136 403,1 tys. zł⁴⁸.

Fundacja BGK im. Steczkowskiego otrzymała w latach 2017-2021 łącznie 57 163,15 tys. zł, w tym: w 2017 r. – 10 163,1 tys. zł, w 2018 r. – 4 000 tys. zł, w 2019 r. – 13 000 tys. zł, w 2020r. – 14 000 tys. zł i w 2021 r. 16 000 tys. zł.

Fundacja State of Poland (uprzednio Promocji Rozwoju) otrzymała w latach 2019-2021 łącznie 52 935 tys. zł, w tym: w 2019 r. 5 800 tys. zł, a w 2020 r. 47 135 tys. zł.

Fundacja Most the Most otrzymała łącznie 10 200 tys. zł, w tym: w 2020 r. – 5 000 tys. zł, a w 2021 r. – 5 200 tys. zł.

Fundacja Empiria i Wiedza otrzymała w 2021 r. darowiznę w kwocie 16 105 tys. zł.

Fundacje, za pośrednictwem upoważnionych osób zwracają się do Zarządu Banku (fundatora) z wnioskiem o przyznanie darowizny. Wniosek do Zarządu Banku zawiera kluczowe informacje uzasadniające wnioskowaną wysokość darowizny oraz wskazują cel lub cele darowizny. W procesie wewnętrznego opiniowania w Banku wniosek kierowany jest do komórki organizacyjnej Banku odpowiedzialnej za zgodność pod kątem ryzyka braku zgodności i utraty reputacji oraz komórki organizacyjnej Banku odpowiedzialnej za zgodność pod kątem przepisów prawa oraz przepisów wewnętrznych Banku. Zarząd Banku, po zapoznaniu się z wnioskiem zawierającym informacje na jakie cele fundacja planuje przeznaczyć środki, podejmuje uchwałę w sprawie dokonania darowizny. Uchwały Zarządu podejmowane na posiedzeniu zapadają zwykłą większością głosów.

(akta kontroli str. 78-84, 87-94, 378-380.)

- 1) Fundacja BGK w latach 2017-2021 występowała 11-krotnie z wnioskiem do Zarządu Banku o dokonanie darowizny na rzecz Fundacji z przeznaczeniem na prowadzenie działalności statutowej. Każdorazowo załącznikiem do wniosku było uzasadnienie, projekt uchwały Zarządu Banku oraz plan finansowy na dany rok.

Przykładowo do wniosku z maja 2017 r.⁴⁹ Fundacja BGK załączyła także Strategię fundacji na lata 2017-2019 oraz plan finansowy na 2017 rok.

Zgodnie z obowiązującym wówczas statutem Fundacji BGK, cele statutowe to:

- wspieranie nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
- prowadzenie działalności charytatywnej,
- wspieranie ochrony i promocji zdrowia,

⁴⁸ W kwocie tej mieszczą się darowizny, które stanowiły fundusz założycielski powoływanych fundacji tj. Empiria i Wiedza – 1 mln zł, Fundacja Promocji Rozwoju (aktualnie State of Poland) – 800 tys. zł, Fundacja Most the Most – 5 mln zł.

⁴⁹ Wniosek nr 180/2017 z dnia 29 maja 2017 r.

- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy.

W uzasadnieniu do wniosku Fundacja wskazała, że podjęcie decyzji o przekazaniu Fundacji BGK darowizny w kwocie 8 163,1 tys. zł umożliwi kontynuowanie realizowanych działań (dofinansowanie około 60 projektów edukacyjnych oraz 35 projektów wolontariackich) i rozwój działalności programowej (przygotowanie i realizację nowych projektów wspierających edukację finansową dzieci i osób dorosłych oraz budowanie postaw obywatelskich i patriotycznych). Fundacja wskazała planowane działania programowe realizowane poprzez m.in. takie projekty jak: *Na dobry początek*, Program *Małe Miasto*, edukacja ekonomiczna dla dzieci i młodzieży, 50+, *Moja mała ojczyzna*, *Szansa na dobry start*. W załączonej Strategii Fundacji na lata 2017-2019 dla projektu przedstawiono cele, grupę docelową, działania, harmonogram, budżet programu i planowane rezultaty.

W załączonym planie finansowym na 2017 rok Fundacja określiła szczegółowo m.in.: wysokość kosztów programowych (9 202,5 tys. zł), kosztów administracyjnych (960,6 tys. zł) oraz oczekiwaną wysokość przychodów (10 401,7 tys. zł).

Uchwałą nr 168/2017/DK/ORG⁵⁰ Zarząd Banku postanowił dokonać na rzecz Fundacji BGK darowizny w wysokości 8 163,15 tys. zł. z przeznaczeniem na prowadzenie działalności statutowej. Załącznikiem do uchwały była umowa darowizny, w której darczyńca (Bank) zobowiązał się do świadczenia na rzecz obdarowanego (Fundacja), którego przedmiotem była kwota pieniężna w wysokości 8 163,15 tys. zł. Darczyńca zobowiązywał Obdarowanego do przeznaczenia kwoty darowizny na prowadzenie działalności statutowej Fundacji.

W latach 2018-2020 Zarząd Banku podejmował kolejne uchwały⁵¹ w sprawie dokonania darowizn na rzecz Fundacji BGK. Każdorazowo załącznikiem do wniosku o udzielenie darowizny był plan finansowy (korekta planu).

(akta kontroli str. 538-662)

Dyrektor Biura Zarządu i Rady Nadzorczej wyjaśniła⁵², że jeżeli w danym roku zaistnieją okoliczności powodujące, że Fundacja BGK podejmuje się realizacji nowych zadań nieprzewidzianych w planie finansowym (np. sytuacja zagrożenia epidemiologicznego) i przyznana pierwotnie darowizna nie wystarcza na ich wykonanie, zwraca się ona do Banku o przyznanie dodatkowych środków, określając dokładnie na jakie cele zamierza je przeznaczyć. Zarząd Banku, po ocenie czy te cele są zgodne z działaniami statutowymi fundacji, na podstawie przedstawionego wniosku podejmuje stosowną uchwałę.

Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach⁵³ fundacja składa corocznie właściwemu ministrowi sprawozdanie z działalności⁵⁴, a do dnia 15 lipca każdego roku powinna złożyć zatwierdzone sprawozdanie finansowe do Krajowego Rejestru Sądowego⁵⁵.

⁵⁰ Z dnia 31 maja 2017 r.

⁵¹ Uchwała nr 242/2018/DK/ORG z dnia 6 lipca 2018 r., uchwała nr 22/2019/SFB z dnia 24 stycznia 2019 r., uchwała nr 191/2019/SFB z dnia 1 lipca 2019 r., uchwała nr 312/2019/SFB z dnia 4 grudnia 2019 r., uchwała nr 181/2020/ZWF z dnia 8 lipca 2020 r., uchwała nr 285/2020/ZWF z dnia 12 listopada 2020 r., uchwała nr 350/2020/ZWF z dnia 16 grudnia 2020 r., uchwała nr 230/2021/ZWF z dnia 14 lipca 2021 r., uchwała nr 356/2021/ZWF z dnia 15 grudnia 2021 r.

⁵² Wyjaśnienia z dnia 27 maja 2022 r., pismo znak: DZNW.034.3.4.2022.

⁵³ Dz. U. z 2020 r. poz. 2167.

⁵⁴ Tj. Ministrowi Edukacji i Nauki.

⁵⁵ W latach 2020-2022 terminy te uległy wydłużeniu o 3 miesiące w związku z Covid-19.

Zarząd Fundacji BGK terminowo sporządzał przedmiotowe sprawozdania. Sprawozdania z działalności za lata 2017-2021 zawierały koszty realizowanych przez fundację poszczególnych programów/projektów w układzie plan na dany rok, wykonanie budżetu na dzień 31 grudnia danego roku oraz procent wykonania budżetu w danej pozycji planu.

Sprawozdania finansowe zostały przygotowane zgodnie z wymogami przepisów ustawy o rachunkowości. Wynik finansowy za lata 2017-2021 przedstawiał się następująco: za 2017 r. – zysk 6 705,0 tys. zł, za 2018 r. – strata 6 040,5 tys. zł, za 2019 r. – strata 379,7 tys. zł, za 2020 r. – zysk 344,5 tys. zł i za 2021 rok strata 849,0 tys. zł. Wartość środków pieniężnych lokowanych przez Fundację BGK na kontach bankowych znajdowała się w latach 2017-2021 w przedziale od 1 703,8 tys. zł do 11 908,9 tys. zł w 2021 r. Koszty działalności statutowej wynosiły w kolejnych latach okresu objętego kontrolą: 2017 r – 3 280,8 tys. zł, 2018 r. – 9 788,0 tys. zł, 2019 r. – 6 770,3 tys. zł, 2020 r. – 6 271,7 tys. zł, 2021 r. – 13 016,9 tys. zł a koszty ogólnego zarządu odpowiednio: 270,7 tys. zł, 352,4 tys. zł, 435,3 tys. zł, 443,1 tys. zł, 521,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 87-94, 633-877)

- 2) Fundacja State of Poland (uprzednio Promocji Rozwoju) w latach 2019-2021 występowała 3-krotnie z wnioskiem⁵⁶ do Zarządu Banku o dokonanie darowizny na rzecz Fundacji z przeznaczeniem na prowadzenie działalności statutowej. Do wniosków nie załączano szczegółowego uzasadnienia, planu finansowego, ani obowiązującej Strategii Fundacji, załączano natomiast wykaz projektów mających być objętymi dofinansowaniem.

We wniosku z kwietnia 2020 r.⁵⁷ Fundacja State of Poland zwróciła się o przekazanie darowizny na łączną kwotę 47 135 tys. zł z przeznaczeniem na kontynuowanie prowadzenia działalności statutowej, w tym na 13 projektów (lub ich fazę przygotowawczą) zaplanowanych do realizacji w 2020 r. Projekty przyporządkowane zostały do różnych kategorii (produkcje filmowe i działania promocyjne, projekty edukacyjne, kampanie PR i społeczne, budowanie wizerunku gospodarczego RP, organizacja konferencji, projekty badawcze). Dla każdego z 13 projektów założono określony budżet.

Zgodnie z obowiązującym statutem Fundacji State of Poland cele statutowe to m.in.:

- organizowanie i finansowanie konferencji, w szczególności gospodarczych, badawczych i naukowych,
- podejmowanie działań związanych z dofinansowaniem badań naukowych i ośrodków oraz instytucji badawczych,
- organizowanie, finansowanie oraz prowadzenie kampanii promocyjnych i edukacyjnych,
- wsparcie w działaniach promocyjnych w zakresie organizowania i finansowania inicjatyw społecznych oraz wydarzeń kulturalnych.

Uchwałą nr 82/2020/DKM⁵⁸ Zarząd Banku postanowił dokonać na rzecz Fundacji Promocji Rozwoju darowizny w łącznej wysokości 47 135 tys. zł. z przeznaczeniem na prowadzenie działalności statutowej w kwocie 4 339 tys. zł oraz na realizację 13 wymienionych w uchwale projektów w łącznej kwocie 42 796 tys. zł. Załącznikiem do uchwały była umowa darowizny, w której darczyńca (Bank) zobowiązał się do świadczenia na rzecz obdarowanego (Fundacja), którego przedmiotem była kwota

⁵⁶ W 2019 r. wnioski nr 136/2019 i 268/2019.

⁵⁷ Wniosek bez numeru.

⁵⁸ Z dnia 7 października 2020 r.

pieniężna w wysokości 47 135 tys. zł. Darczyńca zobowiązywał Obdarowanego do przeznaczenia kwoty darowizny na cele statutowe oraz na cele związane z realizacją projektów opisanych w załączniku do umowy. Środki na realizację tych projektów, mogły być bez zgody Darczyńcy, w uzasadnionych przypadkach przenoszone pomiędzy projektami, z zastrzeżeniem, iż maksymalna kwota objęta takim przesunięciem nie może być wyższa niż 20% środków przekazanych na dany projekt.

Aneks nr 1 do umowy darowizny z dnia 6 maja 2021 r.⁵⁹, strony umowy, nie dokonując zmiany łącznej kwoty darowizny, zmieniły zakres i wysokość kwot na realizację poszczególnych projektów. Kwota 47 135 tys. zł została rozdysponowana na prowadzenie działalności statutowej w kwocie 5 808 tys. zł oraz na realizację 12 wymienionych w aneksie do umowy projektów w łącznej kwocie 41 327 tys. zł.

(akta kontroli str. 878-956)

Zarząd Fundacji State of Poland sporządzał sprawozdania z działalności i finansowe w terminie, które następnie przekazywał Ministrowi Gospodarki.

W sprawozdaniu z działalności za 2020 r., zawarto ogólne sformułowanie, że nastąpiły zmiany w planie finansowym w 2020 r. Zawarto m.in. następujące sformułowanie: *„Nastąpiły zmiany związane z przesunięciem priorytetów podczas trudnej sytuacji epidemicznej w Polsce oraz potrzebą komunikacji coraz to nowych obszarów wsparcia w walce z pandemią Covid-19 oraz trudnościami w realizacji niektórych projektów, a także prośbą Partnerów naszych projektów o zmiany”*. Nie stwierdzono jednak, których projektów dotyczyły wspomniane trudności, jacy Partnerzy i w jakim zakresie wnioskowali o zmiany. Przedstawiono krótkie informacje dotyczące realizowanych projektów bez danych finansowych, bez wskazania jaki jest stan realizacji danego projektu, jakie są odchylenia od założonego harmonogramu itp. Wskazano tylko, że koszty działalności statutowej na koniec 2020 roku wyniosły 10 004,8 tys. zł, zysk netto wyniósł 2 281,7 tys. zł, a wysokość inwestycji krótkoterminowych wyniosła 38 935,1 tys. zł.

W sprawozdaniu finansowym za 2021 r. przedstawiono m.in. koszty realizowanych przez fundację poszczególnych programów/projektów w układzie: kwota otrzymana, kwota wydatkowana, kwota do wydatkowania w latach kolejnych. Z otrzymanej łącznie kwoty 47 135 tys. zł wydatkowano do końca 2021 r. 28 413,3 tys. zł tj. 60% środków otrzymanych w 2019 r. Kwoty przypisane do poszczególnych projektów nie odpowiadały jednak kwotom określonym w aneksie nr 1 do umowy darowizny z dnia 6 maja 2019 r. Przykładowo w projekcie *Promocja polskiej żywności i jej producentów*, którego założony kosztorys wynosił 8 303 tys. zł, w sprawozdaniu został zaniżony do kwoty zaledwie 550 tys. zł, a do końca 2021 r. poniesiono wydatki w kwocie 229,7 tys. zł. W projekcie *Promocja Polski jako lidera w tradycyjnym i innowacyjnym przetwórstwie jabłek*, na którego realizację Zarząd BGK przeznaczył kwotę 2 050 tys. zł, w sprawozdaniu jego koszt został podwyższony do kwoty 6 610 tys. zł, a do końca 2021 r. poniesiono wydatki w kwocie 6 484 2 tys. zł. Koszty pozostałej prowadzonej działalności statutowej, które w aneksie nr 1 określono w wysokości 5 808 tys. zł, w sprawozdaniu za 2021 r zostały oszacowane na 14 443 tys. zł, w tym do końca 2021 roku zostały one poniesione w wysokości 12 199,6 tys. zł. Strata Fundacji za 2021 r. wyniosła 1 051,8 tys. zł, a wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych fundacji na koniec 2021 r. wyniosła 26 204,5 tys. zł.

Dyrektor Biura Zarządu i Rady Nadzorczej wyjaśniła⁶⁰, że obecnie, w związku z prowadzonym monitoringiem realizacji działań podejmowanych przez Fundację

⁵⁹ Zawartym w dniu 21 czerwca 2021 r.

⁶⁰ Pismo z dnia 11 lipca 2022 r. znak: DZNW.034.3.10.2022.

State of Poland rozważane jest zawarcie kolejnego aneksu do umowy darowizny z dnia 6 maja 2020 r. uwzględniającego zmiany w realizacji projektów.

(akta kontroli str. 381-389, 957-1046)

3) Fundacja Most the Most powołana w październiku 2020 r.⁶¹ wystąpiła z wnioskiem o darowiznę w kwocie 5 200 tys. zł w dniu 14 grudnia 2021 r. Do wniosku załączono prezentację obejmującą dotychczasową działalność Fundacji w 2021 roku, plan na 2022 rok oraz plan finansowy na 2022 rok. Z załączonej prezentacji wynika m.in., że Fundacja Most the Most w 2021 r. podjęła działania w zakresie m.in.:

- opracowania i wdrożenia identyfikacji wizualnej Fundacji,
- zarejestrowano znak graficzny Fundacji w polskim i europejskim urzędzie patentowym,
- opracowano strategię Fundacji na lata 2021-2023 (nie załączono do wniosku),
- zbudowano dwujęzyczny portal internetowy Fundacji,
- uruchomiono media społecznościowe Fundacji,
- przeprowadzono pilotaż konkursu Nasz Zabytek w kilku województwach.

W powyższym wniosku Fundacja poinformowała Zarząd BGK, iż w 2022 r. planuje podpisać 11 umów na rewitalizację obiektów zabytkowych na łączną kwotę 4,7 mln zł (nie sprecyzowano w prezentacji, jakich konkretnie obiektów mają te umowy dotyczyć).

Kwota planowanych wydatków w 2022 r. miała wynieść łącznie 6,7 mln zł, w tym, poza planowanymi wydatkami na rewitalizację, założono kwotę wynagrodzeń pracowników w wysokości 0,9 mln zł, wypłatę innych darowizn dla wnioskujących w kwocie 0,5 mln zł oraz koszty marketingu w kwocie 0,6 mln zł. Suma środków do pozyskania w formie darowizny od BGK to 5,2 mln zł, a pozostałą kwotę 1,5 mln zł stanowić miały środki funduszu założycielskiego Fundacji.

Uchwałą nr 355/2021/SS Zarząd BGK⁶² postanowił dokonać darowizny na rzecz Fundacji w wysokości 5 200 tys. zł z przeznaczeniem na zrealizowanie planu finansowego, zgodnie z celami statutowymi Fundacji. Załącznikiem do uchwały była umowa darowizny, w której darczyńca (Bank) zobowiązał się do świadczenia na rzecz obdarowanego (Fundacja), którego przedmiotem była kwota pieniężna w wysokości 5 200 tys. zł. Darczyńca zobowiązywał Obdarowanego do przeznaczenia kwoty darowizny na projekt pt. „Nasz zabytek”, który miał być realizowany w ramach działalności statutowej oraz na pozostałe cele statutowe, koszty operacyjne projektów i koszty administracyjne.

Zarząd fundacji Most the Most sporządził sprawozdania z działalności i finansowe za lata 2020 i 2021 w terminie.

Ze sprawozdania finansowego za 2021 rok wynika, że koszty działalności statutowej wyniosły 873,6 tys. zł, a koszty ogólnego zarządu 666,4 tys. zł. Zysk netto za 2021 r. wyniósł 2 470 tys. zł, wysokość środków pieniężnych wyniosła 7 516,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 1109-1197)

4) Fundacja Empiria i Wiedza powołana w marcu 2021 r.⁶³ wystąpiła z trzema wnioskami o darowiznę w 2021 r. na łączną kwotę 15 105 tys. zł. Do wniosków każdorazowo załączano prezentację danego projektu, jego koszt, a także projekt uchwały Zarządu Banku oraz projekt umowy darowizny.

⁶¹ Fundusz założycielski Fundacji wynosił 5 mln zł.

⁶² Z dnia 15 grudnia 2021 r.

⁶³ Fundusz założycielski Fundacji wynosił 5 mln zł.

W dniu 13 października 2021 r. Prezes Zarządu Fundacji zwróciła się do Zarządu Banku z wnioskiem o przyznanie darowizny na realizację projektu Matura+ (który ma na celu wsparcie maturzystów z województwa kujawsko-pomorskiego, w którym to maturzyści osiągnęli najniższy wynik w egzaminach maturalnych z matematyki) oraz na realizację programu pt. *Akademia Cyber Kompetencji*, który stanowi cykl szkoleń z zakresu rozwijania umiejętności przyszłości tj. programowania i grafiki komputerowej.

Zarząd Banku podjął w dniu 13 października 2021 r. uchwałę w sprawie przyznania darowizny na rzecz Fundacji w wysokości 1 500 tys. zł.

Ze sprawozdania merytorycznego fundacji za 2021 rok wynika, że poza realizowanymi projektami, o których mowa powyżej, fundacja realizowała także projekt edukacyjny Stern Leadership Academy realizowany we współpracy ze Stanford Graduate School of Business, a także wspierała następujące projekty: Trimarium (międzynarodowy konkurs wiedzy o krajach Trójmorza), finał międzynarodowej olimpiady geopolitycznej, konkursy norwidowskie, a także rejs mentoringowy i wsparcie Our Future Foundation (wspieranie rozwoju edukacyjnego i zawodowego ambitnej młodzieży z całej Polski). Ze sprawozdania nie wynika jednak, jaki był koszt realizowanych projektów, czy były one realizowane zgodnie z założonym harmonogramem i kosztorysem, czy wystąpiły jakiegokolwiek odchylenia od planu, a jeśli tak, jakie były tego przyczyny.

Ze sprawozdania finansowego Fundacji Empiria i Wiedza za 2021 r. wynika, że koszty działalności statutowej wyniosły 291,6 tys. zł, koszty ogólnego zarządu 223,6 tys. zł, strata netto 107,2 tys. zł, a wartość środków pieniężnych na rachunku bankowym 876,9 tys. zł⁶⁴.

(akta kontroli str. 1047-1108)

Dyrektor Biura Zarządu BGK wyjaśniła⁶⁵, że nadzór nad działalnością fundacji, których fundatorem jest Bank i monitorowanie realizacji ich celów odbywa się wielopoziomowo. Formalny nadzór nad fundacjami sprawuje właściwy minister oraz starosta. Natomiast ze strony Banku nadzór nad działalnością fundacji jest prowadzony przez rady fundacji oraz osoby delegowane przez Bank do pełnienia funkcji w tychże radach. Bank monitorował na bieżąco działania podejmowane przez fundacje na podstawie informacji od przedstawicieli Banku powołanych w skład rad fundacji. Informacje przekazywane były na spotkaniach roboczych w formie ustnych sprawozdań w oparciu o materiał pomocniczy. W ocenie Banku, dla prowadzenia bieżącego monitoringu realizowanych przez fundacje działań statutowych, w formie dokumentowanej, wystarczające było przedstawianie przez fundacje pisemnych rocznych sprawozdań finansowych oraz sprawozdań z ich działalności. Jednym z proponowanych rozwiązań w ramach prac nad nowym modelem dodatkowego nadzoru nad fundacjami jest wprowadzenie jednolitego dla wszystkich fundacji raportowania realizowanych projektów/programów.

W ocenie Banku, efektywność społeczna i skuteczność programów fundacji wykracza poza tradycyjne ramy raportowania zarówno w ramach rocznych sprawozdań, jak również bieżącą formułą spotkań, wymagając odrębnego pomiaru. W 2022 r. planowane jest przeprowadzenie badania efektywności społecznej programów fundacji.

(akta kontroli str. 381-389)

⁶⁴ Kwota ta nie uwzględnia wartości darowizny przekazanej w dniu 31.12.2021 r. w wysokości 11 605 tys. zł.

⁶⁵ Wyjaśnienia z dnia 11 lipca 2022 r, pismo znak: DZNW.034.3.10.2022.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zarząd Banku nie prowadził rzetelnego nadzoru nad realizacją przez powołane przez siebie fundacje celów statutowych oraz nad gospodarką finansową tych fundacji. W kontrolowanym okresie BGK przekazał fundacjom łącznie 136,4 milionów złotych, a bieżący nadzór nad wydatkowaniem środków sprowadzał się do ustnych sprawozdań przedstawicieli Banku w oparciu o szcztątkowy materiał pomocniczy. Bank nie przedstawił żadnych informacji/raportów od swoich przedstawicieli w radach fundacji, ani też nie udokumentował, ani nie przedstawił ustaleń z bieżących spotkań odbywanych w Banku, a dotyczących planów i działań w obszarze zaangażowania społecznego. Powoływanie się na analizę rocznych sprawozdań finansowych jako sprawowanie nadzoru nad fundacją jest zdaniem NIK niewystarczający, ponieważ przedkładane sprawozdania posiadały niską jakość poznawczą informacji, w szczególności odnośnie do fundacji powoływanych od 2019 r. Same sprawozdania niejednokrotnie były przekazywane fundatorowi po terminie przewidzianym w dokumentach korporacyjnych Fundacji. Bank nie udowodnił również, iż jakiegokolwiek działania analityczne były podejmowane w Banku w odniesieniu do przedkładanych rocznych sprawozdań, w tym zwłaszcza w kontekście prezentowanych tam danych finansowych, które powinny być podstawą do podejmowania decyzji o kolejnych darowiznach. Bank nie ustanowił regulacji wewnętrznych dotyczących sprawowania nadzoru fundatora nad utworzonymi przez niego fundacjami. W ocenie NIK, także brak wyodrębnionej komórki organizacyjnej Banku, realizującej zadania nadzorcze wobec powołanych fundacji istotnie, ogranicza prowadzenie takiego nadzoru.

W konsekwencji powyższej nieprawidłowości, w okresie objętym kontrolą, Zarząd Banku nie miał pełnej wiedzy na temat kosztów realizacji poszczególnych programów/projektów realizowanych przez fundacje (za wyjątkiem Fundacji BGK im. Steczkowskiego) w szczególności w odniesieniu do: planu, harmonogramu jego realizacji, ponoszonych kosztów, ewentualnych odchyień od planu, ich przyczyn itp., co skutkowało ograniczeniem wiedzy na temat gospodarności i legalności wydatkowanych przez te fundacje środków. O ile ze składanych wniosków o udzielenie dotacji można takie ogólne dane co do planowanych działań pozyskać, o tyle w rocznych sprawozdaniach składanych przez fundacje nie da się ocenić stopnia ich realizacji, ich skuteczności, czy dokonać oceny ich wpływu na zmiany społeczne. Biorąc pod uwagę rolę, jaką pełnią fundacje we wspieraniu przez BGK inicjatyw podejmowanych w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego oraz skalę zaangażowanych ostatnio środków (tylko w 2020 i 2021 roku ponad 100 mln zł) pełna i udokumentowana wiedza, jest w ocenie NIK, niezbędna, aby obniżyć ryzyko utraty reputacji przez bank czyli podmiot świadczący usługi zaufania. W ocenie NIK niezbędnym dla zapewnienia bieżącego nadzoru nad fundacjami byłoby wprowadzenie dla wszystkich fundacji obowiązku kwartalnego raportowania w odniesieniu do każdego z prowadzonych projektów/programów, na realizację których fundacje otrzymały środki. Wprowadzenie obowiązku raportowania jest tym bardziej zasadne, iż w ramach nowej Strategii BGK, to właśnie poprzez powołane fundacje Bank – jako fundator – zamierza głównie realizować działania w ramach filaru zaangażowanie społeczne.

2. Przed przekazaniem środków fundacjom w postaci darowizn, Zarząd Banku nie dokonał analiz ani nie wprowadził mierników efektywności wydatkowanych środków przez te fundacje, poprzez określenie pożądanych efektów społecznych które korespondowałyby z filarem zaangażowanie społeczne Banku, chociaż

w Strategii na lata 2021-2025 założono iż takowe cele i wskaźniki zostaną określone W ocenie NIK, brak wprowadzenia dla realizowanych przez fundacje programów/projektów mechanizmów oceny ich skuteczności skutkuje *de facto* brakiem możliwości pomiaru zaistnienia zmian społecznych, które powinny wystąpić w związku z realizowanymi przez fundacje działaniami. To natomiast prowadzi do konkluzji, że miarą efektywności działalności fundacji powinno być ponoszenie wydatków zgodnie z harmonogramem i budżetem określonym w umowie darowizny, czego jednak fundator na podstawie dotychczas otrzymanych informacji nie mógł jednoznacznie stwierdzić.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK w okresie objętym kontrolą nadzór Banku nad fundacjami których Bank był fundatorem, był niewystarczający. Nie zapewniał on bowiem rzetelnego nadzoru nad realizacją przez te fundacje ich celów statutowych oraz realizowanych przez nie programów, a także gospodarnego wydatkowania środków. Nadzór ten opierał się głównie na monitoringu realizowanych przez fundacje działań przedstawianych przez te fundacje w rocznych sprawozdaniach z działalności i finansowych (które to sprawozdania przekazywane są po upływie roku kalendarzowego) oraz na informacjach przekazywanych przez przedstawicieli Banku zasiadających w organach tych fundacji (które nie zostały należycie udokumentowane). NIK zwraca przy tym uwagę w różnicy kontroli wydatkowania przez Bank środków na takie obszary jak np. działalność sponsoringowa na którą Bank przeznaczył prawie siedmiokrotnie mniej środków finansowych, niż na wspomaganie działalności ustanowionych fundacji. Działalność sponsoringowa Banku podlegała bowiem, określonym wewnętrznym restrykcyjnym rygorom, natomiast środki przeznaczane przez Bank na działalność fundacji pozostawały praktycznie poza kontrolą Banku.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK*, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwaga NIK zwraca uwagę, że Bank wyrażając zgodę na udzielenie darowizny nie powinien wypłacać całości środków na realizację danego projektu w sytuacji, gdy jego realizacja nie jest w stanie zamknąć się w przeciągu jednego roku obrotowego. Bank może podzielić wypłatę środków na transze i uzależnić wypłatę kolejnej transzy od rozliczenia dotychczas udzielonej. Pozwoliłoby to, w ocenie NIK, uniknąć sytuacji, jak w przypadku fundacji State of Poland, która była w stanie zagospodarować w 2020 roku zaledwie 25% przekazanych środków (47 135 tys. zł) niezależnie od istnienia obiektywnych przesłanek stanowiących przyczynę przesunięcia wydatkowania środków (związanych ze stanem pandemii Covid-19). Z analizy sprawozdań finansowych fundacji, powołanych przez BGK wynika, że stan środków pieniężnych na koniec 2021 r. wynosił (łącznie dla czterech fundacji) 46 507,1 tys. zł⁶⁶, a w latach 2020 i 2021 fundacje te wydatkowały na działalność statutową zaledwie 46 060 tys. zł. Pożytki z tych środków w postaci odsetek zasilają więc konta fundacji, a nie Banku. Zdaniem NIK, środki te mogły być przeznaczone przez Bank, na realizację jego zadań własnych.

Wnioski 1. Rozważenie powierzenia zadań w zakresie koordynacji bieżącego nadzoru nad działalnością powołanych przez Bank fundacji określonej komórce organizacyjnej Banku, która w ramach takiego nadzoru mogłaby występować o cykliczne informacje o działalności fundacji (np. poprzez sprawozdania kwartalne), a także prowadzić rzetelną analizę prowadzonych przez te fundacje projektów/programów

⁶⁶ Kwota ta nie uwzględnia wartości darowizny przekazanej w dniu 31 grudnia 2021 r. w wysokości 11 605 tys. zł

w kontekście realizacji celów określonych przez Bank w obszarze zaangażowania społecznego.

2. Uwzględnienie w zawieranych przez Bank umowach darowizn mierników efektywności wydatkowanych środków przez te fundacje poprzez określenie w umowie darowizny pożądaných efektów społecznych oczekiwanych, w związku z przekazaniem finansowaniem, a także zobowiązania organów fundacji do cyklicznego raportowania realizacji tych mierników.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 5 października 2022 r

Kontroler
Główny specjalista k.p.
Piotr Piątkiewicz

/-/

/-----/
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
z up. p.o. Wicedyrektora
Edyta Kosiarz

/-/

/-----/
podpis